

La crisi del model econòmic japonès, vigent des de fa quasi mig segle, i l'evolució de les coordenades geoestratègiques a l'Àsia del Pacífic ofereixen, per als EUA, una oportunitat de capgirar el desequilibri en les relacions econòmiques bilaterals.

Els EUA guanyen la partida al Japó

Arran de la darrera estada del president Clinton a Tòquio, el Departament d'Estat oferia un balanç de 24 pactes comercials signats entre Japó i els EUA, durant la present presidència demòcrata. Aquests acords han representat l'increment en un 85% de les importacions japoneses d'un seguit de productes americans. Val a dir que el coeficient era molt fàcil d'assolir, ja que, el 1992, les vendes d'aquests productes eren marginals. Tanmateix, la dada és significativa d'un canvi d'orientació adoptat pels governs de Tòquio, que han succeït a la majoria absoluta del Partit Lliberal-Demòcrata-PLD, perduda el 1993.

Al final de la dècada dels vuitanta ja es començava a posar de manifest l'esgotament del model econòmic sobre el qual se sustentava el "miracle" japonès, caracteritzat per una taxa de creixement espectacular, acompanyada d'una forta inflació, desocupació inferior a l'1,5% de la població activa i —el més significatiu— un saldo exageradament positiu a la balança comercial, resultat d'una política proteccionista indiscutida durant més de tres dècades. Els fruits amargs d'aquesta fórmula s'han fet insuportablement evidents al llarg dels darrers sis anys: l'enfortiment del ien portava a l'encariment de l'oferta per al mercat interior i la pèrdua de competitivitat per a l'exportació. En justa lògica capitalista, l'índex Nikkei —el Down Jones de la

borsa de Tòquio— patia una preocupant davallada. Enfront d'això, la normativa proteccionista vigent impedia l'entrada massiva de productes de consum, per a desgràcia del ciutadà nipó, però no va poder evitar la "deslocalització" de les inversions productives cap a altres països d'Àsia. Primer van ser els sectors industrials d'escàs valor afegit, però no han trigat gaire a seguir-los

Al final dels vuitanta ja es començava a posar de manifest l'esgotament del model econòmic i de l'anomenat "miracle" japonès.

els sectors amb més gran component tecnològica, que han acabat escampant l'avenç industrial japonès per tot l'extrem orient, a despit dels estratègics del PLD.

Oberta la porta de sortida, s'obre la d'entrada. Aquesta política proteccionista, presentada pel PLD com la defensa del *software* més avançat del Japó, es va revelar amb una garantia per als sectors més dèbils i endarrerits de l'economia japonesa, quan van esclatar els grans afers de

corrupció: el cas Sagawa el 1992 i el Kameramu el 1993, que varen fer caure el govern absolut del PLD, després de més quaranta anys. Aquests escàndols desestabilitzaren la tradició política fins al punt que el Partit Socialista obtingué, el 1993, 6 ministres en un gabinet de 21. El que no havia pogut aconseguir en el terreny electoral una societat molt conservadora, ni la pressió dels EUA en el terreny comercial, ho va aconseguir la fuga d'inversions i, sobretot, la corrupció de la casta dels negocis i l'administració pública que havia conduït el país des dels successius governs del PLD. D'aquesta manera s'obrien pas els dos requeriments principals de l'economia japonesa: d'una banda l'expansió internacional de les inversions, i de l'altra la racionalització i l'obertura dels sectors menys competitius: l'agricultura, les obres públiques i la distribució. No en va són aquests sectors la principal base social del PLD, intermediari tradicional entre els centres de poder econòmic i els alts càrrecs de l'estat. Bill Clinton sabia molt bé de què i a qui parlava, quan el passat 18 d'abril va animar els diputats de la Dieta a obrir els mercats per aconseguir una reducció del 20% dels preus, l'any 2000.

L'agonia del tancament econòmic s'acompanya d'un qüestionament de l'aïllacionisme polític. La classe dirigent mostra cada cop més una voluntat de lideratge sobre l'àrea del Pacífic: tot i no ser membre de l'Associació

de Nacions del Sud-est Asiàtic –ANSEA–, el Japó hi exerceix una forta influència, destinant-hi més del 50% dels crèdits exteriors. El domini japonès es deixa sentir també al darrer fòrum de Cooperació Econòmica de l'Àsia-Pacífic –APEC–, celebrat a Osaka el novembre de 1995, on es van adoptar les tesis nipones sobre regulació del comerç i cooperació regional.

Vigilant Xina. Quan el secretari de defensa nord-americà, William Perry, va adreçar-se al fòrum d'Osaka demanant que s'ampliés l'àmbit de l'APEC a les qüestions de seguretat, la resposta del ministre japonès d'Afers Estrangers va ser un sec "aquí estem parlant d'economia". Però les preocupacions de Tòquio van més enllà de l'economia i tant l'agressivitat xinesa envers Taiwan com la paranoia nord-coreana són causa de molts maldecaps. Aquestes darreres setmanes a la premsa japonesa

L'economia japonesa ha patit un fort cop a les seues expectatives. L'enfortiment del ien ha portat la pèrdua de competitivitat per a l'exportació.

La crisi del model econòmic japonès és una bona oportunitat per als EUA de recuperar el liderat. En els últims anys la relació de forces ha canviat per beneficiar l'economia americana.

s'ha esbombat un tema que preocupa cada cop més l'opinió pública: les aspiracions territorials del govern de Pequín. Els diaris han reproduït la darrera edició de l'atlès escolar xinès, on la frontera marítima al Mar de la Xina traça una estranya corba per encerrar els arxipèlags de les Grans Bunguran i les Spratly –motiu de contencions amb tercers països– i després puja cap el nord i abasta Taiwan i les illes Senkaku. El deshabitat arxipèlag de les Senkaku, conegut com a Diaoiutai pels xinesos, annexionat pel Japó, juntament amb Taiwan, des de la guerra sino-japonesa del 1895, va passar sota control americà el 1945 i va quedar en una situació d'indefinió el 1971, quan els EUA van retornar la sobirania d'Okinawa al Japó. Ara el govern japonès s'apressa a ratificar els tractats de l'ONU sobre dret internacional marítim per tal d'establir una zona de sobirania de 200 milles, que comprendria les Senkaku. Pequín, però, es va anticipar i a l'article 2 de la llei xinesa sobre les aigües territorials, promulgada el febrer de 1992, les Senkaku són situades a l'àrea de sobirania de la Xina.

La inquietud provocada pels prepotents veïns continentals és

Els qui van cantar anticipadament l'hegemonia japonesa sobre l'imperi americà hauran d'esperar per veure qui domina a qui.

aprofitada pels sectors més nacionalistes de l'espectre polític japonès i instrumentada pels EUA per vincular més el Japó amb l'estratègia americana al Pacífic. La incorporació de contingents japonesos simbòlics a les forces de l'ONU a Cambotja, el 1992, i a Moçambic, el 1993, pretenia trencar l'aïllacionisme japonès posterior a la derrota de 1945. Clinton utilitzà la coincidència de l'esclat de la crisi coreana durant la seva darrera estada a Tòquio per plantejar l'estat de la seguretat a la regió, sense fer esment de la Xina. El president dels EUA va animar els japonesos a representar un paper més actiu a la seguretat regional,

sempre de la mà de Washington, "per mantenir el poder de dissuadir estats que, com Corea del Nord, encara amenacen la pau". El 17 d'abril passat, Estats Units i Japó signaven un acord en què s'establí el compromís de mantenir 150.000 soldats americans a l'Àsia, una tercera part en territori japonès. El tancament d'una base a Okinawa representa més un gest destinat a apaivagar els sentiments antiamericans que no un canvi en l'operativitat de les forces en presència.

Sota la tutela de Washington, i malgrat que la constitució japonesa de 1946 només permet un "exèrcit per a la defensa", el Japó és el tercer país del món en despesa militar, darrere dels EUA i Rússia i per davant de França i el Regne Unit. El volum i creixement d'aquesta despesa no es deuen al manteniment d'un contingent exagerat sinó a una renovació tecnològica constant. De fet, l'exèrcit japonès s'ha reduït en 25.000 efectius, des dels anys setanta, fins als actuals 240.000 soldats. Ha estat la infanteria qui ha perdut, però, més de 30.000 homes, mentre que l'aviació en guanyava 3.000 i la marina 5.000. La modernització tecnològica de les forces armades significa una corrent d'ingressos cap als EUA, en forma d'importacions i llicències, de manera que si bé les estadístiques japoneses assenyalen un creixement en iens de la despesa militar sobre el PIB només del 0,8% al 1%, de 1994 a 1995, traduït en dòlars aquest creixement és del 20% anual, com a conseqüència de l'apreciació de la moneda, i passa de 46 milions de dòlars el 1994 a 56 milions el 1995.

La crisi del model econòmic i la inestabilitat a la regió resulten una excel·lent oportunitat per als EUA de recuperar el terreny perdut en els darrers anys. Els qui van cantar anticipadament l'hegemonia japonesa sobre l'imperi americà hauran d'esperar encara força temps per veure qui domina a qui.

Pau Pons